

COL·LECTIU AUTÒNOM DE TREBALLADORS MOSSOS D'ESQUADRA

C/ Cristóbal de Moura, 105-111, 2n 4a 08019 BARCELONA
Tel. 934 850 350 Fax 933 094 480
e-mail: cat@elsindi.cat web: www.elsindi.cat

Entrega del XIIIè solidariCAT

La Fundació Vicki Bernadet ha estat l'escollida pels afiliats i afiliades del CAT com a l'entitat guanyadora del XIIIè Solidaricat.

El dia 7 d'octubre varem dur a terme l'acte d'entrega de l'import del Solidaricat i varem aprofitar per conèixer més a fons la fundació Vicki Bernadet.

Aquesta fundació neix amb l'objectiu d'ampliar la tasca que prèviament ha estat desenvolupant l'Associació FADA, tant des del punt de vista territorial com pel que fa als serveis que ofereix.

La seu de la Fundació es troba a Barcelona i el seu àmbit d'actuació és estatal. També pot actuar en altres països.

El Centre Terapèutic i Jurídic FADA ofereix assessorament i tractament personalitzat a totes les persones afectades directament o indirectament per un cas d'abús sexual infantil.

La prevenció, la difusió i la formació són objectius prioritaris que tenen la finalitat de sensibilitzar sobre aquest tema tant professionals de diversos àmbits com la societat en general.

Els àmbits de treball de la fundació són:

- . Servei d'Acollida

El primer contacte amb l'entitat és el servei d'Acollida.

Mitjançant una entrevista informativa, sense cost per l'usuari, s'expliquen els serveis del centre terapèutic FADA.

Aquest és el moment en el que es recullen les demandes que posteriorment es derivaran al departament corresponent, per tal d'iniciar el tractament més adient.

. Atenció Psicològica amb els següents serveis: orientació psicològica, atenció terapèutica, tallers d'adolescents, grups d'ajuda mútua (GAM), grups terapèutics, espai de trobada,

. Atenció Jurídica

El servei d'assessoria jurídica que la Fundació Vicki Bernadet posa a disposició de les víctimes i perjudicats d'abusos sexuals a menors, està dirigit a donar tot l'assessorament i recolzament legal en les situacions ja produïdes, com en aquelles en les què existeixen indicis de què poden donar-se.

Entrevista a Viki Bernadet, presidenta de la Fundació Vicki Bernadet

1. A la vostra web hi ha la següent dada "Un 23% de nenes i un 15% de nens menors de 17 anys, han patit un cas d'abús sexual". És una dada esfereïdora...

Desgraciadament, els últims estudis realitzats a Barcelona el 2007 per la Dra. Pereda i la Dra. Forns, a una mostra de 1033 estudiants universitaris, tornen a reflexar dades molt similars: un 15,5% de nois i un 19% de noies van patir abús sexual a la seva infància o adolescència. És a dir, gairebé 2 de cada 10 nens i nenes pot estar patint abús sexual.

I hem de tenir en compte que només una petita part dels casos són denunciats en el moment que es produeixen els abusos sexuals i que tan sols entre un 10% i un 20% dels casos arriba als jutjats.

Podem així extreure'n dues conclusions importants: que l'índex d'abusos sexuals no ha variat de forma significativa segons els estudis de què disposem i que els casos que es denuncien són només la punta de l'iceberg d'una realitat de dimensions molt preocupants.

2. Quin és el perfil de la persona que abusa sexualment dels infants?

L'abús sexual infantil es basa en l'abús de poder del perpetrador sobre la víctima i l'abús de la confiança que la víctima ha dipositat en aquest.

Les persones que cometen abusos sexuals a nens i nenes aprofiten el seu poder i confiança amb les víctimes, i el secret i el silenci per poder-los mantenir.

És en aquest sentit que un agressor pot ser qualsevol persona, sense distinció de classe social, professió o ideologia, que aprofita la relació de confiança que el nen o nena diposita en ell.

El que sí mostren els estudis és que la gran majoria de persones que abusen sexualment de menors són del gènere masculí i que solen ser membres de la família o persones de l'entorn de confiança de les víctimes (amics o coneguts dels menors i de la família, professionals que estan en contacte directe amb els nens i nenes, veïns, etc). És a dir, persones que tenen accessibilitat als menors i que compten amb la seva confiança, i no pas persones desconegudes com erròniament es pensa.

3. Quines són les principals seqüeles que pateixen a l'edat adulta els menors que han patit abusos?

Passar per un fet traumàtic com l'abús sexual infantil té un cost, encara que resulta difícil parlar de seqüeles perquè, de la mateixa manera que no es pot parlar d'un perfil d'abusador/a, tampoc es pot parlar de perfils de víctimes. De totes maneres, per la nostra experiència en el tractament de persones adultes que han patit abusos a la seva infància, podem destacar algunes conseqüències psíquiques a llarg termini com: trastorns emocionals i cognitius (baixa autoestima, depressions, pors i fòbies), problemes de relació, trastorns sexuals, trastorns de personalitat, així com noves victimitzacions (violència de gènere).

4. Quina opinió teniu dels casos històrics de pederàstia comesos per l'església catòlica?

Les persones de l'església que han comès abusos sexuals a menors han aprofitat el poder i la confiança que tenen, no només dels propis nens i nenes, sinó la confiança indiscutible que diposita la comunitat en el seu model moral i religiós, la qual cosa afavoreix doblement el manteniment del secret i el silenci de les víctimes.

Per poder lluitar veritablement contra aquesta greu lacra social que encara pateixen molts nens i nenes a la nostra societat, és imprescindible que lluitem contra el doble silenci imposat per tots aquells estaments de poder que, finalment, estan afavorint la impunitat dels agressors i la invisibilitat de les víctimes.

La protecció dels nens i les nenes ha de ser la prioritat de la nostra societat.

5. Com s'hauria de plantejar l'educació sexual a les escoles?

Encara i la evidència de què l'educació sexual a les escoles és un dels pilars de la prevenció de l'abús sexual, confirmada pels resultats d'algunes experiències dutes a terme en escoles de Catalunya, la realitat és que continua havent-hi un buit en la formació dels nostres infants i una gran resistència des de l'àmbit educatiu.

En aquest sentit, la Fundació començarà enguany una prova pilot, amb el departament d'Acció Social i Ciutadania de la Generalitat, per oferir tallers de prevenció a les escoles.

Es tracta del programa de formació per a pares i mares "Aprendre amb tu", adreçat a les AMPA, les associacions, les fundacions i els col·lectius de famílies. El taller que hem dissenyat s'anomena "El nen@ està creixent!!! aprendre a prevenir és saber protegir" en el que s'ofereixen eines de protecció i detecció per a aquelles persones que estan més a prop dels infants.

Existeix també, un programa dissenyat, desenvolupat i avaluat per experts en la prevenció i tractament de l'abús sexual infantil, anomenat "Ep, no badis!". Aquest hauria de ser el model per a dur a terme una educació sexual a les escoles introduint la problemàtica de l'abús sexual infantil, però requereix de la inversió de recursos i la implicació de l'administració pública. Aquesta intervenció es basa tant en l'educació afectivo-sexual dels nens i nenes, com en una formació-sensibilització a les mares i pares, i una formació especialitzada als/les mestres.

Concretament, l'educació sexual hauria d'anar lligada a l'educació afectiva. És important que els nens coneguin el seu dret a la intimitat, que el seu cos és seu i de ningú més, i que aprenguin a confiar en els seu instint i intuïció per ser capaços de dir **no** davant d'alguns actes, així com poder explicar immediatament allò que no els fa sentir bé.

Però la prevenció de l'abús sexual no només passa per una educació dels infants, hem de tenir clar que els adults som els últims responsables de garantir el seu benestar i la seva protecció.

6. Quin és el tractament que ha de fer l'escola quan s'evidencia i es denuncia un cas d'abús sexual?

En primer lloc, hem de tenir en compte tal i com es recull al nostre ordenament jurídic, que tots els ciutadans, però especialment els/les professionals que treballen amb menors, tenen l'obligació de comunicar a les autoritats competents les sospites i/o situacions d'abús sexual o altres maltractaments a menors, tot garantint la seva protecció. En aquest sentit, existeix un document de l'any 2006 impulsat pel Síndic de Greuges de Catalunya, el

"Protocol Marc d'actuacions en casos d'abusos sexuals i altres maltractaments greus a menors", on s'expliciten més concretament les responsabilitats i circuits d'actuació de diferents àmbits institucionals.

En el cas de les escoles, els nens i les nenes hi passen moltes hores, i els/les mestres poden observar diferents indicadors de malestar o de canvis sobtats en els infants, o bé ser els primers receptors de la revelació d'una situació d'abús sexual.

Potser el millor consell que es pot donar als professionals és que davant la revelació d'un abús no tinguin una reacció d'alarma i/o d'incredulitat. És molt important que escoltin i creguin el que un nen/a explica i que intentin comprendre la gran dificultat que té un nen/a per poder explicar un abús, sobretot quan aquest és intrafamiliar i per tant l'abusador/a és algú molt proper i estimat per l'infant.

És important que el nen/a senti que no desconfiem d'allò que ha explicat, d'aquesta manera podrem ajudar el menor a començar a integrar l'experiència viscuda.

Per tant, els/les professionals de les escoles, davant d'una situació de sospita fonamentada d'abús sexual infantil, deuen consultar i comunicar-ho als serveis de protecció del menor (DGAIA) i la Fiscalia de Menors. En el cas de certesa d'abús sexual, a més a més, és recomana contactar amb l'Hospital de referència de la zona.

Per una altra banda, també és important treballar en xarxa, quanta més coordinació i cooperació hi hagi entre els professionals que intervenen en aquests casos, molt millor per les famílies i els menors que es veuen involucrats en casos d'abusos sexuals infantils.

7. Hi ha cultures que les relacions entre menors i adults comprèn experiències sexuals que no les tenen catalogades com a abús, es pot universalitzar la definició d'abús sexual a menors?

Encara que potser en algunes cultures un/a adolescent es pot considerar ja adult per casar-se o tenir relacions sexuals, l'abús sexual infantil i l'incest és un fet que trenca els tabús sexuals de qualsevol país o cultura del món.

De fet, en alguns països en què la incidència d'abús sexual als infants és molt més elevada (gairebé un 50% de la població infantil), les lleis deixen clar que aquests actes són un delictes.

8. El codi penal ens diu que a partir dels 13 anys (edat de tipus cronològic no pas mental) els menors poden donar consentiment per mantenir relacions sexuals. Aquesta normativa penal pot donar equívocs?

Segons la nostra llei entenem que ha marcat aquest límit d'edat per a defensar el dret a decidir la sexualitat dels adolescents. Però realment pot donar lloc a molts equívocs si no comprenem en quin context de relació es dona un abús sexual, que hi ha un abús de poder de l'agressor sobre la víctima i una manipulació de la confiança, i que l'agressor utilitza al/la

menor per satisfer les seves necessitats sexuals. A més a més, es dona en una situació d'asimetria d'edat que impedeix la veritable llibertat de decisió de la víctima: l'agressor té una experiència, un grau de maduresa i unes expectatives molt desiguals a la del/la jove dels 13 als 18 anys.

9. Els mossos disposem de la Unitat Central de Menors que s'ocupa entre d'altres d'aquests tipus de delictes, com valorem la tasca policial respecte a la investigació d'abusos a menors?

Valorem que s'ha fet un avenç important en l'atenció dels infants víctimes d'abús sexual però, per poder continuar avançant i millorant la tasca policial, és bàsic realitzar una formació específica en aquesta greu problemàtica. La formació permetrà entendre tant les estratègies dels agressors, com les reaccions y les conseqüències que viuen les víctimes, entre elles el sentiment de culpabilitat, la por a trencar amb l'equilibri familiar si desvetlla l'abús que està patint, les conseqüències punitives de la llei en els agressors, que com hem dit, acostumen a ser persones estimades per aquests infants. Tot això implica que, molt sovint, els infants es desdiguin davant els cossos policials i la justícia de les revelacions fetes anteriorment.

En aquest tipus de delicte, els únics testimonis solen ser l'agressor i la víctima, fet que augmenta la complexitat en la investigació.

Un altre punt important que hauríem de millorar, és evitar al màxim la victimització secundària, és a dir, que la intervenció dels diferents professionals amb aquests infants no impliqui un nou patiment per reiteració d'actuacions o per la pràctica en condicions poc adequades.

10. Quins canvis socials i culturals serien els idonis perquè els infants es poguessin desenvolupar amb llibertat i afecte?

D'entre les dificultats per reconèixer i tractar l'abús sexual infantil com una greu problemàtica social, trobem diferents aspectes culturals. Un d'ells és el tabú del sexe que, relacionat amb la infància, implica un escàndol social. Un altre té a veure amb la idea de l'infant com a propietat dels pares o familiars, i no com a subjecte de dret, i amb la idea de què les famílies tenen una privacitat que ningú pot traspassar.

També existeixen encara alguns mites que dificulten la detecció i la prevenció de l'abús sexual infantil, com poden ser que els nens i nenes tendeixen a mentir i inventar-se aquestes històries o que els agressors solen ser desconeguts i no persones que estimen els nens.

Per tant, els principals canvis socials i culturals que hem de promoure han de basar-se primer en reconèixer l'alta incidència d'aquesta problemàtica i perdre la por a tractar el tema obertament, en el sentit de què allò que no parlem, que no coneixem, no ho podem detectar.

En segon lloc, en promoure i fomentar el coneixement dels drets dels infants als propis nens i nenes, i no només als adults i dintre d'aquests drets, oferir-los una adequada formació i educació afectiva i sexual. Per últim, trencar amb la idea de què els nens són propietat d'una família, i assumir que tots tenim una responsabilitat en garantir el seu benestar i protecció.

11. Quina opinió teniu de les polítiques de l'Administració en la lluita contra l'abús sexual infantil?

Els últims anys s'ha iniciat una major implicació de l'Administració en el tractament de les víctimes d'abús sexual infantil. Alguns exemples són la creació d'un servei especialitzat per a menors víctimes d'abús sexual per part de la DGAIA que portem a terme des de la nostra Fundació, reconegut dintre de la nova Llei d'infància (Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència).

Però encara queda molt per fer, especialment pel què fa a la prevenció i a la sensibilització.

12. Ens podeu donar resposta a alguna pregunta que creieu important i no l'haguem tingut en compte?

Si, volem recordar que és molt important perdre la por a afrontar aquestes situacions, tant des de la detecció com en l'atenció i tractament de les víctimes i els seus familiars.

En aquest sentit, la Fundació ofereix una atenció social i psicològica no només als infants víctimes, sinó a les mares, pares o familiars directes, que també pateixen les conseqüències indirectes de la situació d'abús sexual.

L'abús sexual sempre és un assumpte de família, és una crisi familiar que no només afecta a la pròpia víctima, sinó que també afecta a les dinàmiques familiars i als diferents membres d'aquesta: mare, pare, germans, avis, àvies, etc,... Per aquesta raó i sempre pensant en l'interès superior de l'infant, hem de realitzar una adequada intervenció amb els membres familiars ja que seran ells els que, la majoria de vegades, hauran de contenir a l'infant i els que seran un referent constant en la seva vida . De la mateixa manera, si no compten amb una família suficientment protectora, aquesta feina de contenció i recolzament l'hauran de dur a terme els professionals dels serveis de protecció o les famílies acollidores.

I no hem d'oblidar la necessitat de donar orientació i eines als professionals que atenen aquests infants i a les seves famílies. Una bona manera de fer-ho és mitjançant la formació especialitzada dels professionals que intervenen amb menors, ampliant els coneixements respecte aquesta greu problemàtica que pateixen encara molts nens i nenes.

CAAT